

"לדורות"

סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולי השואה

אוסף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים מפורסם באתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם פרטי: אריה	שם משפחה: פ'גל
---------------	----------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה
במידה והשאלה אינה מגעת אליך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדת: פ'גל		בלועזית: Lg ch	
שם פרטי איתו נולדת:		בלועזית:	
שם פרטי ושם משפחה של האב: אריה		בלועזית:	
שם פרטי ושם נעורים של האם: אריה - אריה		בלועזית:	
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: תל אביב		בלועזית:	
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה) 12 שנת לימוד		מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה) הייתי רופא	
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: (שם העיר או האזור ושם הארץ) תל אביב - אריה			
במידה והיית בגטו, ציין את שמו גיית היסטורית: אבא היה מחנה עקרון		בלועזית:	
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו: אבא היה מחנה עקרון		בלועזית:	
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי: חינתו מחנות 3 במעמית הרינו הטל עמית ושם הקוץ			
במידה והיית במחנה עקרון ציין את שמו: (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה) עמית ושם הקוץ		ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור: עמית ושם הקוץ	
במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין מתי עד מתי: 03.1948 - 12.1947		שנת עליה: 1948	
במידה ועלית באניה, ציין את שמה: פ'גל		תאריך השחרור: 1943-44	

אריה
1948

אברהם ליבוביץ

משפחתי מצד איימי נולדו במדריד, בגירוש ספרד הן יצאו לאירופה ולבסוף הגיעו לרומניה אחיותיי של איימי היו חלק בציכיה ויוגוסלביה. איימי ואביה של איימי שאני על שמו קבורים ברומניה.

בתור ילד ואפילו עד היום שמי הוא "ארמין", אמי הייתה עקרת בית ואבי לפני המלחמה הוא היה סוחר כזכור לי היה לנו חנות בגדים חליפות, ז'קטים, מכנסים, החנות לא הייתה רחוקה מהבית.

פעם בשבוע היה מעין שוק אוכל שהיו דוכנים מסודרים ופעם בשבוע היינו באים ופותחים דוכנים אנחנו גרנו לא רחוק, החנות הייתה בין השוק לבית, פעם בשבוע זה היה חוויה בשבילנו בתור ילדים היו אטרקציות ומשחקים.

כשהמלחמה פרצה, אני הייתי ילד קטן כבערך בן שש שנים. בזמן הזה אני הייתי לא היה בית ספר בכל מקרה הוא היה סגור לכן אני התחלתי מאוחר יותר, אני, אימא, אבא וארבעת אחיותיי, גרנו בבניין שבנוי בצורת ח בלי קומות אלא מפלס אחד ואמצע הייתה חצר גדולה ומסביבה מספר משפחות. ואנו היינו היהודים היחידים שם. כאשר פרצה המלחמה, עוד לפני שנכנסו הגרמנים היו הפשיסטיים פרו- נאצים אספו את היהודים למחנות וכמובן גם את אבי, אנחנו נשארנו בבית עם אימא אשר היא הייתה חולה מאוד ובטיפולים. אמי נפטרה בשנת 1941 רוב המלחמה עברנו הילדים לבד בבית עם בעזרת בריחות.

מסיפורים ששמעתי ואני זוכר גם בפרוץ המלחמה כמה שאני זוכר היחסים בינינו לבין השכנים היו מצוינים מאוד כמו כן, אני כן זוכר שהילדים של השכנים היו משחקים עמנו ולא הרגשנו שום הבדל בינינו לבניהם.

האזור שגרתי בו, נקרא היה בעבר אוסטרו הונגריה, שם דיברו הונגרית, רומנית, וגרמנית, בבית דיברנו גרמנית עם השכנים דיברנו הונגרית ורומנית.

את אבי לקחו הרומנים למחנה עבודה ואנו נשארו לבדנו הילדים, השכנים הם אלה ששמרו עלינו. היה שם מרתף גדול בחצר ותמיד היינו מסתתרים שם, כשהיו באים לחפש יהודים.

לאחר מכן אני זוכר שלא הייתה לנו ברירה והיה עלינו לברוח מאחר שצד אחד הרוסים היו ומצד שני הגרמנים עוד הסתובבו אצלנו אשר לקחו היהודים למחנות.

בפעם הראשונה שברחנו היינו ביערות לזמן שלכמה ימים טובים, אני זוכר את המסע ליערות טוב מאוד מכיוון שאני בתור ילד קטן היה לי פצע ברגל ולא יכולתי ללכת הליכה ממושכת אז סחבו אותי על הגב.

לאחר מכן התברר לנו כי מסוכן להישאר ביערות אז היינו חייבים לחזור הביתה. חזרנו אחרי תקופה מסוימת וזה היה צריך להיעשות בסתר. השכנים תמיד השגחו עלינו. בתוך החצר המשותפת של המשפחות, היה אדם שעבד עם הפשיסטיים פרו- נאצים כנראה כאיש קשר והוא דווקא היה זה ששמר עלינו, הוא ידע מתי מתקרבים לעברינו וכשהיה קורה, הוא היה מכניס אותנו למרתף שלו בבית והרי אותו הכירו, ואם הוא אמר שאין יהודים אז הם האמינו והלכו, אבל כאשר ידע שהגרמנים מגיעים זה היה מעבר לשליטתו, אז ברחנו.

רומניה העמידה לרשותנו רכבת, באותו הזמן, אמרו לנו לברוח לרוסים למרות שהיו קרבות שם, למיטב זכרוני, בזמן בריחה הראשונה שהייתה נסיעה ברכבת, זכור לי ששמעתי מטוסים גרמנים שתוקפים את הרכבת מאחר וכנראה היינו באזור רוסיה.

באחת הברחות זכור לי כי אחת האחיות שלי הלכו לאיבוד עד שמצאנו אותה ובפעם השלישית שברחנו הגענו לעירייה בגבול הונגרי ששמה נשארנו שבוע או שבועיים לא זכור לי בדיוק, אני זוכר שגרנו שם אצל משפחה שקיבלה אותנו וחזרנו משמה כשאמרו לנו שהרוסים נמצאים בעיר שלנו כשחזרנו הביתה קיבלנו אותנו השכנים בצורה יפה.

בזמן המלחמה לפי מה שאני זוכר מסיפורים של אחיותיי הגדולות כשהיה אפשר לעבוד הן עבדו וכשלא היינו בבית ואז היה קהילה יהודית שהיו עוזרים לאנשים ולמשפחות, רוב המשפחות חיו מזה בזמנו, נשארנו בבית בדרך כלל האימהות נשארו עם הבנות והילדים הקטנים ובצורה כזאת שרדנו, המזל שלנו היה עם השכנים שעבדו ועזרו לנו המון באוכל ובכל מה שהיינו צריכים, מסתירים אותנו ומרגילים אותנו לדבר גרמנית ורומנית.

כשחזרנו אני זוכר אני זוכר שהיו דופקים בדלתות הבתים ומחפשים יהודים, אחת הדירות שהייתה לידנו בבניין המשותף שבו היינו גרים הייתה דירה שאלה נכנס קצין רוסי לגור שם וכשהיו חיילים רוסים באזור הקצין היה מגרש אותם.

צמוד לבית שלנו הייתה מעין חנות מכולת גדולה ששם היה ניתן להשיג באותו זמן כמעט הכול ואנו בתור ילדי החצר היינו באים אליו, מעבירים את הזמן אצלו, היו לו דברים מיוחדים מאוד הוא היה עושה דברים בעצמו כמו חמוצים ודברי מאכל שונים ולפעמים הוא היה לוקח אותנו לעזור לנו לעבודות מסוימות, אני זוכר פעם אחת הוא קיבל שק סוכריות עשויות ממשי ויחד עם ניירות מופרדים והיה עלינו לעטוף את הסוכריות, הוא לא היה מסכים לנו לאכול אבל הוא היה אומר אם הסוכרייה שבורה אז אפשר לאכול. הוא היה מאוד נחמד כפי שאני זוכר הוא ואשתו היו לוקחים אותי אליהם הביתה למשך כל היום, אשתו הייתה לוקחת אותי כל היום כי באותו הזמן לא היה בית ספר הם היו סגורים בתקופת המלחמה, פתחו רק לאחר מכן, זכור לי כי אנחנו היינו לומדים בבית ספר יהודי הייתה קהילה גדולה. אני נשארתי לחיות בבית לאחר המלחמה עד לשנת 1947.

הבית שלנו היה באמצע העיר מול הנהר ובין הנהר לבתים היה שטח כמו מדשאה, בקיץ היינו מתרחצים שם. אני זוכר כי הצבא הגרמני היה אצלו בעיר כבר, זה היה צבא שנלחם שלא התעסק עם אסיפת היהודים, מי שהתעסק בא לאחר כן ואנחנו כבר יצא לנו לברוח.

ילדים בגילי היו בתוך החצר והחיילים הגרמנים שיחקו ודיברנו איתם גרמנית הוא היה בטוח שאני גרמני אם היה יודע שאני יהודי, השכנים תכף ומיד לקחו אותנו הביתה.

שמעתי מסיפור שכשאנחנו ברחנו ממול הבית שאנחנו גרנו הייתה משפחה דתייה יהודית ושמה אני זוכרת שלקחו אותם (הם היו עשירים כי היה בית יפה וגדול) אבל, לא היה לנו יותר מידי קשר איתם.

הגרמנים לקחו אותם ושלחו אותם למחנות, בסוף המלחמה רק האישה חזרה, הבעלה והילדים אני לא זוכר. לנו היה יותר מזל כי השכנים הגנו עלינו והיה את השכן שמאוד שמר עלינו.

כשלקחו את אבי למחנה עבודה ממה שאני זוכר וסיפרו לי, לקחו אותנו לעשות כבישים ודרכים ובמקרה חיפשו טבח (הרומנים) בשביל לעשות אוכל לעובדים ואבא שלי ראה שהוא מעדיף להיות טבח לבסוף הוא היה טבח מוצלח, הוא הכין להם אוכל מוצלח יותר מאשר של הקצינים ואז הקצינים החליטו שהוא יבשל גם להם והיו מאוד מרוצים ממנו ואחרי שנים כששחררו אותנו אז הצבא באו אליו בהצעה להמשיך להיות טבח, בעיר שלנו היה מחנה צבאי זה היה בניין גדול מאוד עם קומות מפקדה והוא היה הטבח של המחנה, וכך גם אנחנו אכלנו, היה קצין שהיה אומר לו לקחת לילדים אוכל לא מבושל ובבית היו מכינים את הכול, אבי עבד שם שנים רבות, אפילו בתור ילד אני זוכר שביקרתי במחנה.

יש לציין כי אבי עלה לארץ ב 1953 והוא נפטר בגיל 92 בארץ אחותי הגדולה היום בת 90 אז בזמן המלחמה אבי היה בן 40-50 עם אישתו אשר כבר לא הייתה בחיים במלחמת יום הכיפור.

כשעזבנו את הבית עברנו לגור במקום מרכזי בעיר ושם התחילו כל מני תנועות נוער כמו גורדוניה, השומר הצעיר, בית"ר. אלו היו סניפים של בני נוער שפתחו ואנחנו גם הלכנו, אחותי הגדולה התחתנה בינתיים ועזבה את הבית ואז היו דיבורים לעלות ארצה. אחיותיי עלו גם עם תנועות נוער שלקחו אותן ארצה הם נסעו עם רכבות לאיטליה ואז לקפריסין לפי הסיפורים.

אני הייתי בבית הספר בתקופה מסוימת וגם בתנועת הנוער גורדוניה אמרו שלוקחים ילדים יתומים ואני רצייתי גם, אמרתי לאבי שאני רוצה להצטרף לאחיותיי שעלו ב 1946 אבי בהתחלה לא הסכים אבל מאחר ובבית היה קשה ולא הסתדרתי עם אשתו השנייה של אבא אז הוא הסכים לי שאצטרף.

אנחנו עלינו בחודש דצמבר אז היה חורף קר ועלינו על קרונות משא הכניסו משפחות שלמות ואת תנועות הנוער יחד, היו קרונות שהיו עשויים דרגשים בשביל שנשכב, אני זוכר שנסענו 2 קבוצות מגורדוניה אז הייתי בן 13 והייתה עוד קבוצה של יותר גדולים, סה"כ שתי הקבוצות היו בקרונות ונסענו עם הרכבת עד לבולגריה לחוף בורגס ושם עלינו על 2 אוניות.

בקבוצה שעלינו לארץ היו כמעט 50% בלי הורים לקיבוץ באו הילדים היתומים.

פנק - קרשטיין היינו כמה ימים בנמל, בכל אוניה היו מעל 6000 איש ושכבנו בשכיבה בדרגשים לנו היו מדריכים מדריך ומדריכה שהיו אתנו ולכן קיבלנו מיקום מסוים באוניה. המדריכים היו דואגים לנו לאוכל ולשתייה מאחר וכמעט היה לעלות ביום כי אלו היו אוניות משא.

אני זוכר שנסענו מהדרדנלין לים השחור מטורקיה לים התיכון, ואיך שהגענו לים התיכון אני זוכר שבערב העלו אותנו לסיפון כי היה מאוד קשה להיות למטה. מסביבנו היו אוניות מלחמה אנגליות שליוו אותנו כי הרי זה היה לא חוקי וכך הם ליוו אותנו עד לחיפה כמעט ופה בחיפה האוניות סגרו אותנו למים הטריטוריאליים וישבנו ככה יומיים בערך ולא הייתה ברירה מאחר והיינו הרבה ילדים ומבוגרים אז העבירו אותנו לקפריסין בנמל לימסול ואני חליתי ביום האחרון ואני קיבלתי חזרת, הורידו אותי מהאוניה ושלחו אותי עם אמבולנס לבית החולים.

היו הרבה ילדים זה מאחר ובזמנו זה היה מעין מחלת ילדים נפוצה, בבית החולים האחיות היו נזירות והתייחסו אלינו מאוד יפה.

אני יכול לספר שהייתה לי חוויה יוצאת דופן, אחרי שישה או 7 ימים בבית החולים הגיע ילד נוסף מהקבוצה שלי ואני בדיוק הייתי צריך להשתחרר, שאלתי איפה הם והוא אמר לי שהיה מחנה שבו הם התמקמו, "מחנה החורף" ואחד "קיץ", והקבוצה שלי הייתה במחנה "הקיץ" כששיחרו אותי שמו אותי למחנה החורף ולא למחנה קיץ איפה שהייתה הקבוצה שלי אני הייתי צריך למחנה 64 קיץ. פגשתי בחור צעיר באמבולנס שהיה אמור שלקח אותנו למחנה החורף והוא הסביר לי שעלי לומר בראיון אצל הקצין האנגלי בגרמנית שעשו טעות ושהקבוצה שלך נמצאת במחנה השני ושישלח אותך למחנה השני במידה והוא לא יסדר ויכניס אותך למחנה הקיץ אני אעזור לך שם אבל, תנסה לעמוד על שלך. הוא כתב לי על פתק איפה הוא נמצא במחנה. אני נכנסתי אחרון בתור לקצין וסיפרתי לו הכול והוא אמר לי תכנס למחנה ותישן שם אני לא הייתי מוכן להיכנס למחנה והוא שאל איפה אשן עניתי לו שאשן על הספסל אז הוא הסתכל וצחק, עניתי לו שאני רוצה להיות עם מי שבאתי ואז הוא לקח אותי לאיפה שהצבא האנגלי.

היה להם בית חולים מעין מרפאה עם מיטות הוא לקח אותי אל האחים ואמר שאחזור אליו בבוקר, נתנו לי מיטה בקצה, זה היה אחרי הרבה זמן שלא ישנתי על מיטה, אמרתי שלא אכלתי דבר מהבוקר, אז בקצה השני ישבו כמה חיילים על גיטרה הם ניגשו אלי, אחד מהם הלך לקנטינה וקנה כמה דברים והביאו לי כל מיני דברים וכך הם ישבו איתי עד מאוחר בערב.

בבוקר קמתי מוקדם כי פחדתי מאוד והייתי מוטרד, התלבשתי ורצתי אל המשרד של הקצין ואמרתי לו שאני יושב פה כבר כמה זמן הוא צלצל לכל מיני מקומות ובסוף בא האמבולנס שלקח אותי לבית החולים ואמר לי לחכות ולקח אותי למחנה קיץ והתחברתי עם הקבוצה שלי ושם היינו עד חודש מרץ ואז לאט לקחו קבוצות והביאו אותנו לארץ. פה בארץ אני זוכר שירדנו בנמל חיפה ובאוטובוס הביאו אותנו לקריית שמואל באזור קריות, שם היה מחנה שכנראה היה בעבר של הצבא האנגלי והוא היה מגודר, הכניסו אותנו לשם היינו אני חושב בערך חצי שנה או אולי יותר, זה היה בסוף שנת 48, היינו מקבלים פעם ביום אוכל לפחות, הסוכנות הביאו לנו כל מיני משחקים חברה שונים והיה מדריך שהוא בעצמו היה קצת אבוד.

אחיותיי היו גרות אז בזמנו בקיבוץ דן זה היה מלחמת העצמאות והם היו סגורות שם כך שלא יכולתי לבקר אותן.

הבחורים במחנה נתנו להם לצאת מהמחנה, ברגע שיצאנו הלכנו לעבוד באזור, מצאנו כל מיני מקומות שצריכים עזרה, אבל לא היו משלמים לנו בכסף אלא במצרכים בעיקר סיגריות. את האוכל היינו מחלקים ואוכלים, את הסיגריות הרוב לא עישנו ואת רובם היינו מוכרים את הסיגריות וכך היה לנו כסף עם זה קנינו והתחלקנו אפילו קנינו כדור עף ורשת.

לבסוף, החליטו כי לוקחים אותנו לקיבוץ "בית יהושע" זה היה בעבר קיבוץ דתי שלא היה שם מה לאכול, אנשים היו עניים והמצב לא היה טוב, היה לנו צריף אחד גדול של מיטות קש וסמיכות צבא. אוכל לא היה והיינו בורחים למטעי הבננות ומחפשים בננות בשלות כדי לאכול כמובן שהתרגזו כי זה היה פרנסתם אני זוכר שהיו רודפים אחרינו.

כשהיינו נכנסים לחדר אוכל, בכל הקיבוץ היו 8 ספלים שה"כ ואנחנו התיידדנו עם התורנית במטבח אז תמיד היינו רצים למטבח בשביל לקחת את הכוסות שהיא הייתה שומרת לנו.

באחת החופשות שלי הלכתי לבקר את אחיותיי והיינו כל היום יחד אצל האחות שהייתה גרה בחיפה בסוף היום הם חזרו באותו היום לקיבוץ כי היה להם רכב שיוצא בשעה מסוימת ואני נשארתי בחיפה.

אחרי שנה וחצי שלא הסתדר איתנו בקיבוץ גם כי לא היינו דתיים, העבירו אותנו מבית יהושע למשמר השרון, זה היה שינוי שהרגשנו שהגענו לגן עדן. קיבלנו אוכל, חדרים במצב טוב והיינו מחלוקים בחדרים עם מיטות כמו שצריך, חדר אוכל גדול עם אוכל בשפע הכול היה שם היה לנו כבר בית ספר לעומת רק מורה פרטי שלמיד אותנו עברית.

אני אחרי שנה באתי לאחותי בחיפה לבקר אותה והייתי תקופה מסוימת אצלה גרתי, ברגע שנולד להם ילד קטן מאחר שהיה להם דירה קטנה בניין נטוש, בעלה היה במשטרה ונתנו לו שם לגור, זה היה דירה אחת שגרו 3 משפחות בזמנו היית נכנס להול גדול ובכל חדר היו גרים משפחה וכך לכל אחד היה את הפינה שלו.

באותה התקופה הלכתי ללמוד מקצוע והתקבלתי בתור חשמלאי רכב בסדנה ממשלתית שלוש שנים הייתי חניך למדתי מקצוע. זה היה "נוער לומד עובד" בבוקר לומדים ובערב עובדים בטכניון כל המקצועות הראליים נוסף על המקצוע שאתה לומד, אני הייתי חשמלאי רכב.

במהלך השנים הללו ראיתי שצפוף אצל אחותי לגור אז יצאתי וגרתי ברחוב החלוץ היה שם בניין אמפי- תיאטרון וממול היה שם בניין בקומה אחרונה והייתה דירה שמישהו היה גר שם והוא היה משכיר את החדרים, אני גרתי בחדר עם עוד בחור. זה היה קשה מאוד עד היום אני זוכר שבהתחלה הרווחתי רק 16 לירות ולאחר מכן הגעתי ל 21 לירות שמהם 7 לירות הייתי צריך לשלם שכירות ויתר הכסף 14 לירות אוכל לבוש בלוי.

הייתי צריך למצוא חלופות, ברחוב פבזנר הייתה מעבדה שרופאים שולחים בדיקות לעשות והמעבדה הייתה שולחת את התשובות, היו נותנים לנו חבילה של מעטפות עם כתובות לתת את המכתבים לתוך תיבות הדואר של הרופאים וזה היה נותן 60 אג' אז יכולתי ללכת לקולנוע עם זה.

בתום ה- 3 שנים של הלימודים, התגייסתי, היה לי פרופיל נמוך כי הייתי רזה מאוד מאחר ובקושי הייתי אוכל וגם הייתי אחרי ניתוח אפנדיציט.

מאחר והיה לי מקצוע אז שלחו אותי לטירונות בצריפין לאחר מכן, חילקו אותנו לסדנאות אני הייתי צריך להיות מוצב בבית גלים, אבל הפקידה רשמה סדנה בטעות באילת, אז בזמנו אילת היה חור בשנת 1953, לכן לא רצינו אז היו צריכים לבדוק את העניין והביאו אותנו לת"א ולאחר מכן לקצין העיר הוא שלח אותנו ללון ללילה ובבוקר לחזור אליו, לבסוף החזירו אותנו לצריפין ושם ראו את הטעות.

לבסוף עשיתי את הסדיר בבת גלים, כשהשתחררתי היה לי פרופיל 97 אז במילואים אתה כבר בקרבי ושלחו אותי לתותחנים. אחרי התגייסתי למילואים למלחמה של מלחמת סואץ, זה היה יחידה חדשה של תותחנים מותנעים על טנקים "שרמן", יחידת "שרמן" בתותחנים.

ביחידה הזו השתתפתי בכל מלחמות ישראל, בגלל שאנחנו טנקים עם תותחים קצרי טווח 11 ק"מ אז היינו תמיד צמודים ליחידת טנקים שנלחמים ותמיד נתנו להם את הסיוע.

עד מלחמת לבנון הראשונה (הייתי בדרגת סמל). היינו 3 שנים בתעלה של 8 מטר מתחת לאדמה וכל מלחמת ההתשה שהתנהלה כחודשיים בבית, חודש במילואים. למזלי אני הייתי עובד מדינה אז היו משחררים אותי. אחרי שנגמרה מלחמת ההתשה הגזרה שלנו הייתה רמת הגולן. היו ימים שלא ישנו או לא שתינו.

ביום כיפור היה לי מאוד קשה (בכי) מלחמת יום כיפור אני זוכר אז כבר הייתי נשוי ואשתי סבלה הרבה בהיעדרי.

באותו יום שבת אני הייתי בבית כנסת שברחוב הרצל והיו לי שתי הבנות, הילדות שיחקו שם בגן, אבי היה גר לידנו ברחוב אז הייתי עמו ובצהריים נשמעה פתאום אזעקה אז רצתי הביתה כשהגעתי כבר חיכו לי למטה לגיוס, הטנקים היו בכורדי ומשמה עם השרשרות נסעו עד גשר אריק מצפון כנרת.

הגענו לשמה בלי תחמושת, בלילה הגענו לשם ובינתיים כמעט רוב רמת הגולן הייתה כבושה בלילה הביאו לנו משיאות עם תחמושת ועברנו את גשר ממולכד אז היינו צריכים לעבור לצד השני וזה היה בחושך, אני זוכר כי הגענו להר והיה כבר לפנות בוקר הסווינו את עצמנו וחיכינו לבוקר. התברר בבוקר שהיינו מוקפים בסורים, ראינו חושך בעיניים כנראה שלא הרגישו שעלינו ובהתחלה הם חשבו שאנחנו חלק מהם למזלנו בסוף הגיע גדוד של טנקים ישבנו בשקט עד שיגלו אותנו בסופו של דבר והתחילו לירות לעברנו גשם של פגזים, היו לנו שני הטנקים שפגעו בכל מקום קשה לתאר איך זה היה לבסוף, שני הטנקים נפגעו בצורה קשה.

אני זוכר מעין נס במלחמת יום הכיפור באחת הקרבות יצאתי מהכלי, הייתי כבר עייף ועל יד השרשרת של הטנק נשכבתי קצת להפסקה וקיבלנו פתאום הפגזה ו 5 מטר ממני נפל פגז אז הוא מתפוצץ בצורת קשר ולריסים אז הרסיסים עפו מעלי אבל כל האדמה נפלה מעלי וכסתה אותי לחלוטין וכל הצוות שלי חשב שאני כבר לא בחיים, אני זזתי הוצאתי יד ומהר חפרו והוציאו אותי מהבור.

לאחר המלחמה לא היה לי קשר עם השכנים מאז שאני עזבתי, אני הייתי ילד וכולם היו אנשים מבוגרים, אני לא זוכר יותר מידי חברים. אני בקשר עם ילדי רומניה שיחד עלינו ארצה מכל. אנחנו בערך כל שנתיים היינו עושים מפגש של הקבוצה את המפגש האחרון עשינו לפני שנה אבל לצערי היו כבר הרבה חסרים, חברי בשם בצלאל שגר בקריות היה מארגן את זה. עד היום יש לי את רשימת השמות ומספרי טלפון תמיד היינו מתקשרים אבל, מאז המפגש האחרון שהיה כבר עצוב החלטנו שמספיק.

ביקרת ברומניה ? הייתי פעם אחת ברומניה, אבל זה היה עם קבוצה אבל לא הסתדרתי זה באזור טרנסילבניה בעבר זה היה שייך לאוסטריה – הונגריה, בתקופתי זה כבר היה רומניה אבל אני רוצה לחזור.

התחושה שהייתה בבית- קשה לי לדעת כי בי טיפול אחיותיי ואולי הרגשתי פחות את הקושי, זכור לי שהיה קושי אני זוכר את שם השכנה "גבור" היא אהבה אותי מאוד שכל יום בצהריים אני הייתי בא אליה לאכול היא הייתה מכינה אוכל והייתה מעבירה גם לאחיותיי, אני זכרתי שבשעת הצהריים הייתי כבר אצלה בבית, היה לה בן שהיה חובש כי היה לי פצע ברגל אז הוא טיפל בי וכבש את הרגל כי לא יכולתי ללכת לבית החולים אסור היה ליהודים, קודם כל שלא ידעו שאנחנו קיימים אז הוא היה מטפל בי.

מסר שאני רוצה להעביר – אני מקווה שלא יהיה מה שאנחנו עברנו, אומנם אנחנו בארץ אבל לא קל, אני מקווה ואומר כי אסור לאבד תקווה ויש ללכת עם האמת של כל אחד.